VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointi-aluetalouden ennuste (JTS luku 6.3)

JUKKA HYTÖNEN
ERITYISASIANTUNTIJA
KANSANTALOUSOSASTO
VALTIOVARAINVALIOKUNTA 14.5.2024

Hyvinvointialueiden ennuste / painelaskelma

- Laaditaan painelaskelman luontoisena osana julkisen talouden kokonaisennustetta, esitetään JTS luvussa 6.3 alueiden kirjanpidon mukaisena
  - Menot arvioidaan koko maan tasolla palvelutarpeen muutoksen, arvioidun hintakehityksen ja lakimuutosten sekä alueiden suunnitelmien perusteella
  - Valtion rahoitus valtion kehyspäätösten ja budjetin mukaisesti (Huom! Jälkikäteistarkistus on kehysarvion mukainen, ei alueiden ennustetun alijäämän)
  - Ennusteessa on huomioitu alueiden omia sopeutustoimia erityisesti kuluvalle vuodelle. Vuosina 2025–2026 sopeutustoimia on arvioitu mukaan varovaisesti, sillä niistä ei ole ollut yhtä tarkkaa tietoa

Ennustekuva

- Vuoden 2023 menojen kasvu oli nopeaa ja alueiden tulos jäi alijäämäiseksi
- V. 2024 menojen kasvu hidastuu edellisvuodesta: sopeutustoimet, tehtävämuutokset ja yleisen hintakehityksen laantuminen, palkankorotuksien vaikutus ei niin suurta kuin 2023 tai 2025. Tulos kuitenkin paranee vain vähän
  - Nyt arvioitu alueiden omiksi sopeutustoimiksi n. 600 miljoonaa euroa v. 2024 ja n. 150 meur 2025 ja 2026.
- V. 2025 alueet lähellä tasapainoa: rahoituksen jälkikäteistarkistus kasvattaa valtion rahoitusta, hallituksen tekemät kevään säästöpäätökset hillitsevät menojen kasvua, samoin alueiden omat sopeutustoimet
- Jatkovuosina menopaineet jatkuvat mm. palkkaratkaisujen vuoksi
- Julkisen talouden suunnitelmassa päätetyt alueiden tehtävien muutokset vaikuttavat yhtä paljon sekä alueiden menojen että valtion rahoituksen määrään, minkä vuoksi tehtävämuutokset eivät muuta alueiden rahoitustasapainoa laskelmassa. Muutokset kuitenkin voivat helpottaa alueiden menopaineita

Hyvinvointialueiden kustannuskehityksestä

- Hyvinvointialueiden menojen kasvu nopeaa lähivuosina
  - Pääsyy sovitut palkankorotukset ja hintojen kasvu
  - Palvelutarpeen kasvu melko maltillista suhteessa hintavaikutukseen
  - Alueiden omat sopeutustoimet ja hallituksen muut toimet hidastavat menojen kasvua
- Alueiden menoja ajaa ennustekaudella hintojen nopea nousu. Erityisesti henkilöstömenot kasvavat suurten sopimuskorotusten ja palkkaohjelmien vuoksi yleistä ansiotasoa nopeammin. Inflaatio hidastuu, mutta hintakehitys on vielä kuluvana vuonna nopeaa

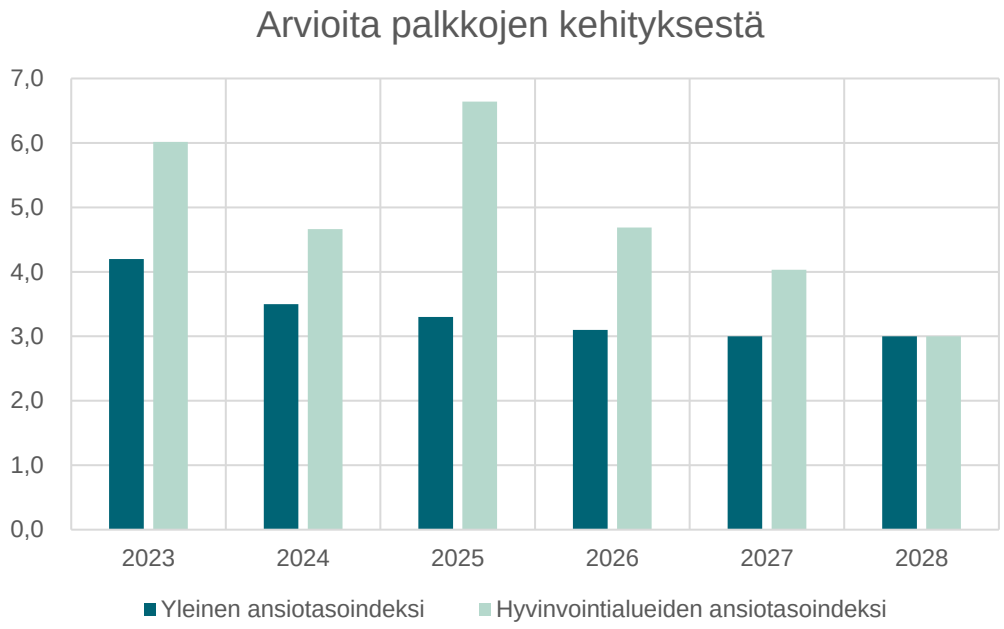

Hyvinvointialuetalouden ennuste

	mrd. euroa					
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Toimintakulut	**28.2**	**29.3**	**30.3**	**31.3**	**32.3**	**33.2**
muutos, %		**3.8 %**	**3.6 %**	**3.2 %**	**3.0 %**	**3.0 %**
Toimintatuotot	**4.2**	**4.6**	**4.9**	**4.8**	**4.7**	**4.7**
muutos, %		**11.1 %**	**5.2 %**	**-2.4 %**	**-1.4 %**	**0.2 %**
Toimintakate	**-24.0**	**-24.6**	**-25.4**	**-26.5**	**-27.6**	**-28.5**
muutos, %		**2.6 %**	**3.3 %**	**4.3 %**	**3.8 %**	**3.4 %**
Valtionrahoitus	23.2	24.1	26.2	27.1	27.9	28.0
josta jälkikäteistarkistus			1.5	1.4	1.4	0.5
Rahoitustuotot ja - kulut	-0.0	-0.1	-0.1	-0.2	-0.2	-0.2
Vuosikate	**-0.8**	**-0.6**	**0.6**	**0.4**	**0.1**	**-0.7**
Poistot	0.5	0.6	0.6	0.6	0.7	0.7
Tilikauden tulos	**-1.4**	**-1.2**	**-0.0**	**-0.2**	**-0.5**	**-1.5**
Tulorahoituksen korjauserät	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1.0	1.1	1.0	1.0	0.9	0.8
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-1.6**	**-1.7**	**-0.4**	**-0.5**	**-0.8**	**-1.5**

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointialueiden rahoitus julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025-2028

JENNI KELLOKUMPU, JOHTAVA ERITYISASIANTUNTIJA, KUNTA- JA ALUEOSASTO, VALTIOVARAINVALIOKUNTA

14.5.2024

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus (mom. 28.89.31) v. 2025

- Koko maan tasolla **valtionrahoitus on yhteensä n. 26,2 mrd. euroa v. 2025**
- Rahoituksen taso nousee v. 2025 **edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna n**. **+1,8 mrd. euroa**
  - Jälkikäteistarkistus **+1,46 mrd. euroa**
  - Palvelutarpeen kasvu n. **+29,4 milj. euroa**
  - Hyvinvointialueiden rahoituksen indeksitarkistus (2,72 %) n. **+740 milj. euroa**
  - Tehtävälainsäädännön muutokset yhteensä n. **-354 milj. euroa**
- Kehyskauden lopulla **v. 2028 valtionrahoitus on n. 25,2 mrd. euroa**. Rahoitusta vähentää erityisesti jälkikäteistarkistuksen määrän arvioitu väheneminen vuosina 2026–2028.

Hyvinvointialueiden yleiskatteellisen valtionrahoituksen muutos kehyskaudella, milj. euroa

Hyvinvointialueiden valtionrahoitus, v.2025 hintatasossa, milj. euroa	2025	2026	2027	2028
Laskennallinen rahoitus ilman jälkikäteistarkistusta	25 092	24 993	25 221	25 347
Jälkikäteistarkistus	1 464	959	392	-131
Tehtävälainsäädännön muutokset (vuosimuutoksena)	-336	-16	-116	-83
Siirtymätasaukset	-68	-18	18	79
Rahoitus yhteensä	**26 152**	**25 918**	**25 515**	**25 213**

Hyvinvointialueiden valtionrahoitus, käypähintaisena, milj. euroa	2025	2026	2027	2028
Laskennallinen rahoitus ilman jälkikäteistarkistusta	25 092	25 693	26 607	27 469
Jälkikäteistarkistus	1 464	986	413	-141
Tehtävälainsäädännön muutokset (vuosimuutoksena)	-336	-16	-116	-83
Siirtymätasaukset	-68	-18	18	79
Rahoitus yhteensä	**26 152**	**26 645**	**26 923**	**27 323**

Jälkikäteistarkistus ja kehysvaraus

- Jälkikäteistarkistuksen mitoitus perustuu vuoden 2025 osalta alueiden vuoden 2023 tilinpäätösarviotietoihin ja tarkentuu kesällä 2024
- Vuonna 2025 rahoituksessa huomioitava **jälkikäteistarkistuksen määrä on 1,46 mrd. euroa**, josta 73,6 milj. euroa aiheutuu indeksitarkistuksesta vuodelle 2025 ja 30,2 milj. euroa jälkikäteistarkistusta laskettaessa huomioitavasta palvelutarpeen kasvusta
- Vuosina 2026–2028 rahoituksessa huomioitava jälkikäteistarkistuksen määrä perustuu alueiden vuoden 2024 talousarviotietojen sekä vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmatietojen perusteella tehtyyn laskelmaan
- Alueiden yhteenlaskettu tulos paranee talousarvioiden ja -suunnitelmien mukaan vuodesta 2024 alkaen, minkä seurauksen jälkikäteistarkistuksen määrä pienenee vuodesta 2026 lukien.
- Näiden perusteella **jälkikäteistarkistuksen määrä olisi n. 959 milj. euroa v. 2026, n. 392 milj. euroa v. 2027 ja n. -131 milj. euroa v. 2028 (vuoden 2025 hintatasossa).**
- Arvioitua suurempaan jälkikäteistarkistukseen ja vastaaviin ennakoimattomiin teknisiin muutostarpeisiin on varauduttu ns. kehysvarauksella, joka ei ole käytettävissä muihin menoihin.
  - Kehysvarauksen määrä on 35 milj. euroa v. 2025, 437 milj. euroa v. 2026, 924 milj. euroa v. 2027 ja 627 milj. euroa v. 2028.
- Hallitusohjelman mukaisesti jälkikäteistarkistukseen on tarkoitus lisätä alueiden portaittain nouseva omavastuu vuodesta 2026 lähtien.

JTS:n luku 6.4 rahoituksen riittävyyden arviointi

Laki edellyttää rahoituksen riittävyyden arviointia

- Hyvinvointialueesta annetun lain 12 §:n mukaan julkisen talouden suunnitelmassa tulee arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä niiden tehtävien hoitamiseen kokonaisuutena ja hyvinvointialueittain (rahoitusperiaate)
- Arviointia edeltää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 31 §:ään perustuva sosiaali- ja terveysministeriön laatima vuosittainen valtakunnallinen selvitys, jossa arvioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä
  - Syksyllä 2023 julkaistun STM:n selvityksen mukaan johtopäätösten tekeminen yksittäisen hyvinvointialueen rahoituksen riittävyydestä tai riittämättömyydestä on tällä hetkellä ennenaikaista

Alueet ovat suurten sopeutuspaineiden edessä

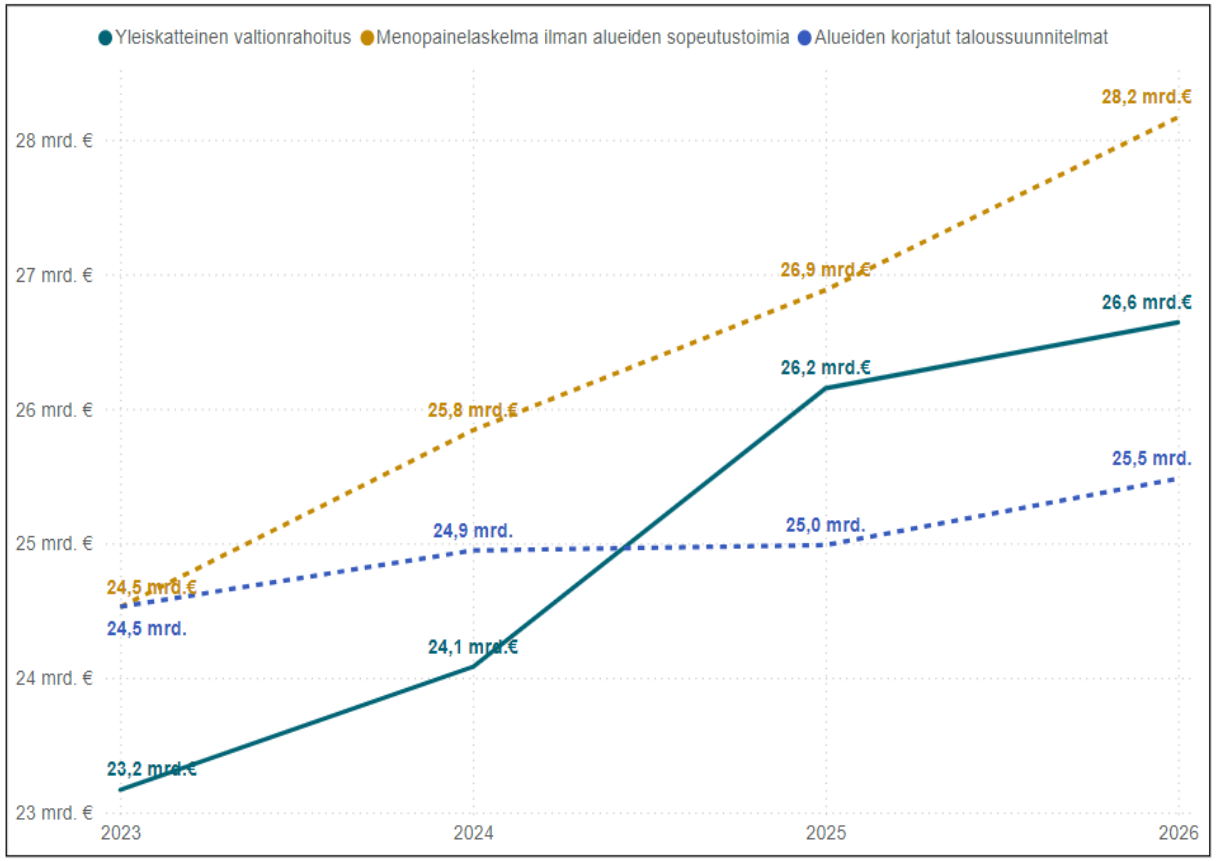

- Ennustettu menopaine on suurta erityisesti palkankorotusten ja palveluiden ostojen hintojen nousun vuoksi.
- Koko maan tasolla tämän teoreettisen painelaskelman ja rahoituksen välinen ero on kumulatiivisesti noin 5,4 mrd. euroa vuosien 2023–2026 aikana.
- Hyvinvointialueet tavoittelevat tähän mennessä suunnitelluilla sopeutus- ja tehostamistoimilla kumulatiivisesti noin 3,5 mrd. euron kustannushyötyjä vuoteen 2026 mennessä.
- Julkisen talouden suunnitelmassa hyvinvointialueille varatun valtion rahoituksen riittävyys edellyttää, että alueet kykenevät sopeuttamaan kustannuksiaan riittävästi suhteessa ennustettuun kustannusten kehitykseen.
- Sopeutusta ohjaa myös velvoite kattaa taseeseen kertynyt alijäämä lain edellyttämässä määräajassa.
- Samalla sopeuttamismahdollisuuksiin vaikuttaa alueiden velvoite lakisääteisten palvelujen turvaamiseen.

Miten rahoituksen riittävyys turvataan?

- Maltillisen kustannuskehityksen toteutuminen edellyttää mittavia sopeutustoimia ja on epävarmaa lähivuosien kustannuspaineet ja kasvava palvelutarve huomioiden.
- Kustannuksia kasvattavat erityisesti palkkaratkaisut sekä tavaroiden ja palveluiden hintojen nousu. Kustannustason nousu on erityisen nopeaa v. 2025 ja ylittää vuosina 2024–2026 hyvinvointialueindeksin.
- Monet alueet suunnittelevat sopeuttavansa talouttaan vähentämällä vuokratyövoiman ja palvelujen ostoja
  - voi osoittautua haastavaksi huomioiden alueiden velvollisuus lakisääteisten palvelujen turvaamiseen ja henkilöstön saatavuusongelmat, joita julkisen talouden suunnitelman linjaukset tehtävämuutoksista helpottavat
- Riskeihin on julkisen talouden suunnitelmassa varauduttu kehysvarauksella. Erilliselle momentille on myös varattu määräraha, joka mahdollistaa teknisesti lisärahoitusprosessien käsittelyn varainhoitovuoden kuluessa. Arviointimenettelyn kriteerit täyttyvät kehyskauden aikana useilla hyvinvointialueilla.

Tehtävien muutokset ja hyvinvointialueiden muu rahoitus sekä investoinnit

Tero Tyni
Budjettineuvos
Budjettiosasto/aluetalouden yksikkö

Tehtävälainsäädännön muutokset

- Rahoituslain 9 §:n tehtävämuutoksia vastaava **rahoituksen lisäys tai vähennys** otetaan huomioon **koko maan tasolla** rahoituksessa etukäteen muutoksen voimaantulovuodesta lähtien
- Tämän kevään JTS:ssä päätetyt tehtävämuutokset helpottavat henkilöstöpulaa ja voivat siten välillisesti vähentää alueiden kustannuspaineita

Tehtävämuutokset, milj. euroa	2025	2026	2027	2028
Ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuun siirto hva:ille (HO:ssa linjattu)		130	130	130
Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen keventäminen (Lisätoimet 2024)	-45	-45	-45	-119
Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	-130	-130	-130	-130
Vammaispalvelulain uudistus (Lisätoimet 2024)	-70	-65	-60	-65
Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden sijaisten kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen henkilöstön saatavuuden helpottamiseksi ja lastensuojelun riittävyyden turvaamiseksi (Lisätoimet 2024)	-2	-2	-2	-2
Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaaminen (Lisätoimet 2024)		-100	-100	-100
Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajaaminen (Lisätoimet 2024)		-10	-30	-70
Asiakasmaksujen korottaminen (Lisätoimet 2024)	-100	-100	-100	-100
Ajokorttitarkastusten rajaaminen julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle (Lisätoimet 2024)	-5	-5	-5	-5
Tulkkauspalvelujen kehittäminen (Lisätoimet 2024)		-3	-3	-3
Silmäsairauksien hoidon norminpurku (Lisätoimet 2024)		-1	-1	-1
Sairaaloiden ja päivystysten sekä erikoissairaanhoidon työnjaon säästöjen pieneneminen (HO 2023 linjattuun verrattuna)	10	49	74	74
Erikoissairaanhoidon työnjaon kehittäminen (Lisätoimet 2024)		-25	-25	-25
Terapiatakuun voimaantulon siirto 4 kk:lla alkamaan 1.5.2025 (Lisätoimet 2024)	-12			
Yhteensä	**-354**	**-307**	**-297**	**-416**

Hyvinvointialueiden muu rahoitus: asiakasmaksut

- Yleiskatteisen valtionrahoituksen lisäksi hyvinvointialueiden käytössä on alueen itse keräämät asiakasmaksutulot (n. 1,5 mrd) vuonna 2023
  - HO linjaus 50 milj. korottamisesta, jonka lisäksi edellisen dian 100 milj. korotus (ei vahvista hyvinvointialueiden taloutta) vuoden 2025 alusta alkaen
  - Indeksikorotukset vuoden 2024 alusta Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen enimmäismäärät nousevat 10 prosenttia - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)

Hyvinvointialueiden muu rahoitus: avustukset ja erilliskorvaukset

Taulukko JTS s. 56

VOK palvelujen korvaukset

Kotottamiskorvaukset

Monia täyskustannuskorvauksia (esim. rintamaveteraanit)

Palosuojelurahasto

SOTE, useita asioita, kuten erikoistumiskoulutus ja tutkimus ja RRP

Ympäristövahinkorahasto

Hyvinvointialueiden rahoitus, eräät valtion korvaukset sekä valtionavustukset, milj. euroa, kehysvuodet vuoden 2025 hintatasossa

	2024	2025	2026	2027	2028
Valtion rahoitus[1]					
VM	24 614,9	26 152,4	25 917,9	25 515,1	25 212,7
Rahoituslain mukainen lisärahoitus[2]	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Eräät valtion korvaamat palvelut					
SM	34,1	22,7	8,3	7,2	7,2
TEM	198,5	327,3	297,0	175,7	92,5
STM	100,0	82,8	67,3	47,5	35,5
Valtionavustukset ja muut korvaukset					
OM	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
SM	4,0	4,0	4,0	3,0	3,0
VM	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TEM	8,9	0,0	0,0	0,0	0,0
STM	256,5	236,0	204,2	204,2	201,5
YM	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kaikki yhteensä	25 318,1	26 829,4	26 502,9	25 956,9	25 556,6

[1)] Sisältää kehyskauden aikana voimaantulevat tehtävämuutokset sekä rahoitusmalliin liittyvät lisäykset. Vuoden 2024 rahoitus sisältää hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoituksen jälkikäteen korjaavan kertaerän n. 551 milj. euroa.

[2)] 1 milj. euroa on arviomäärärahamomentilla 28.89.32 ja tarvittava lisärahoituksen määrä arvioidaan tapauskohtaisesti.

Hyvinvointialueiden investoinnit

- KO ennusteen (JTS s. 62) mukaan investointitaso 2025 on noin 1,0 mrd ja pienenee kehyskauden loppuun mennessä 0,8 miljardiin
- Lainanottovaltuudet vuodelle 2024 olivat erittäin niukat, mikä tulee jatkumaan 2025, mutta 2026 tilanne muuttunee
- Vuoden 2024 lainanottovaltuuden muutosta on hakenut vuoden 2024 alkuun mennessä 13 aluetta. Valtioneuvoston päätösten perusteella lainanottovaltuuden muutosta on myönnetty 11 alueelle yhteensä 1,957 mrd
- Heikon taloudellisen tilanteen vuoksi poikkeuksellliseksi tarkoitettu lisälainanottovaltuusmenettely on muodostumassa säännöllisesti toistuvaksi menettelyksi, osa alueista on ollut menettelyssä jo kaksi kertaa

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

Jukka Hytönen, erityisasiantuntija,
kansantalousosasto

Jenni Kellokumpu, johtava erityisasiantuntija,
kunta- ja alueosasto

Tero Tyni, budjettineuvos, budjettiosasto

etunimi.sukunimi@gov.fi
vm.fi | @VMuutiset